

„KÉPEKBEN”: IFJÚSÁGI MUNKA AZ IFJÚSÁGKUTATÁSOK TÜKRÉBEN

– Fazekas Anna –

Bevezetés

A 2019–2027 közötti időszakot érintő EU-s ifjúsági stratégia a célcsoport hatékony elérésének, bevonásának, aktivizálásának kulcsaként az ifjúsági munka szerepét hangsúlyozza ki. Az ifjúsági munka támogatását a szakpolitikák és a képzési rendszer hatékony kidolgozásában, fejlesztésében látja. A terület tevékenységének jelentőségét az alábbi megállapításokkal rögzíti:

„...az ifjúsági munka egyedülálló segítséget nyújt a fiataloknak a felnőtté válásban, mivel olyan biztonságos környezetet teremt számukra, amelyben önbizalmat szerezhetnek és nem formális úton tanulhatnak. Az ifjúsági munka ismeretes arról, hogy a fiatalokat olyan kulcsfontosságú személyes, szakmai és vállalkozói kompetenciákkal és készségekkel képes felvértezni, mint a csapatmunka, a vezetői szerep, az interkulturális kompetenciák, a projektmenedzsment, a problémamegoldás és a kritikai gondolkodás. Egyes esetekben az ifjúsági munka jelenti a hidat az oktatás, a képzés vagy a munka világa felé, és így megakadályozza a kirekesztést.” (11, 5. o.)

Szaktekés: küldetés és jelentőség

Az ifjúsági szektor terepen dolgozó szakemberei elsősorban a szabadidős térben szólítják meg és érik el a fiatalokat. Ekként a család és az iskola után, az ifjúsági munka a harmadlagos szocializációs közeg alakításában tölt be meghatározó szerepet. Nem kis kihívással szembesülve a média, az online eszközök hatásainak keresztműében.

A fiatalok biológiai érése egyre korábbra tehető, ugyanakkor az önálló, független életvitelhez szükséges társadalmi érettség egyre idősebb korra tolódik (Somlai et al., 2007). Az egzisztenciális stabilitás megteremtése egyre nagyobb kihívás, köszönhetően az oktatási rendszerben töltött idő kiterjedésének, az egyéni életutak kevésbé lineáris jellegének, a munkaerőpiac (kifejezetten fiatalok érintő) atipikus foglalkoztatási sajátosságainak (lásd: projektalapú munka, részmunkaidő, alacsony bérű diákmunka), a nemzetközi tapasztalatszerzés és munkavállalás hozzáférhetőségének. A szülőktől való leválás kitolódása és az egzisztenciális kiszámíthatatlanság következtében a saját család alapítása, a gyermekvállalás is az életút, életpálya későbbi részére tevődik. Éppen ezért a család szerepe jelentősen felértékelődik az elhúzóó önállósodás (posztadoleszcencia) érintettjeinek

életében. Ahogyan azoknak a szervezeteknek is egyre nagyobb a jelentőségük, amelyek a fiatalok felnőtté válását segítik, az elakadások esetén szakmai hozzáértést és háttérrel biztosítanak. Támogató közegként tekintünk az ifjúsági szféra szereplőire: ifjúsági szakemberek, ifjúságsegítők, ifjúsági szolgáltatók, ifjúsági közösségek, közösségi terek stb.

Az ifjúsághoz kapcsolódó közfeladatokat nem kizárólagosan az állam (azon belül a kormány és az önkormányzatok) láthatja el, hanem szolgáltatók számára delegált feladatokként is megszervezhetőek (Nagy et al., 2014). A jogszabályi környezet számos területet érint ifjúsági közfeladatok kapcsán (érdekképviselet, jogvédelem, kapcsolattartás a szakma képviselői és a döntéshozók között, információs rendszer működtetése, stb.), ugyanakkor a szakmai háttér támogatása, a strukturális környezet, vagy épp a szektorközi együttműködések kevésbé kapnak szerepet. Így elsősorban a közösség, a társadalom által kijelölt lényeges területek adják az ifjúsági közfeladatok körét.

Az ifjúsági munka olyan területeket érint, ahol a korosztály közvetlen elérése és velük való közös tevékenység valósul meg (Nagy et al., 2014), ideértve – többek között

– az önkéntességet, a részvételt, az érdekképviseletet vagy a közösségfejlesztést.¹

„Az ifjúsági munka tevékenységei jelentik a legközvetlenebb formáját a közös, fiatalokkal való, valamint a fiatalokért folyó munkának. Az ifjúsági munka ekként az egyént, illetve közösséget jelöl meg a tevékenységek szereplőjeként, mely elsősorban a módszertani eszköztár körvonalazásával definiálja saját területét. Magába foglalja a fiatalok önkifejezéséhez, önértékeléséhez szükséges készségek elsajátításának folyamatában, a jövőtervezést mint az egyének életútját érintő segítségnyújtásban való közreműködést. Ahogyan a fiatalok aktivitásának, nyitottságának, befogadásának fejlesztésével megteremti a bevonódás és a részvétel különböző színtereit, segíti az érdekvényesítést, a formális és nemformális szervezeti munkát is.

Ezzel párhuzamosan az ifjúsági munka foglalkozik az önkéntességgel, és megismerteti a fiatalokkal a szolidaritáson alapuló tevékenységeket, azok létjogosultságát. Több szinten teszi lehetővé a fiatalokkal közös munka megvalósulását, mely a személyes ifjúságsegítéstől (tanácsadás, információnyújtás stb.), az ifjúsági közösségek fejlesztésében, animálásában való közreműködésig terjed. Az ifjúsági munka egyszerre van jelen a helyi közösségi életben, a helyi közösségekhez alkalmazkodó szolgáltatásszervezésben, ahogyan a fiatal generáció életmódjához, fogyasztási szokásaihoz alkalmazkodva az online térben is megtalálható. Emellett ifjúsági projektek és szervezetmenedzsment keretei között ad támogatást a szervezeti működéshez, valamint a pályázási folyamatok sikerességéhez, könnyebb megvalósulásához” (Fazekas, 2016, 6. o.).

Helyzetkép: elérés és hozzáférés

A magyarországi ifjúságkutatások célcsoportját a legtöbb esetben csak a fiatalok adják, az ifjúsági munkáról vagy szolgáltatásokról csupán közvetve esik szó. Kifejezetten az ifjúsági szektor szereplőit megszólító adatgyűjtéseknek nincs hagyománya. Az országos szintű kutatásra csupán egy-egy példa van az elmúlt évekből, helyi szinten is csak elvétve fordulnak elő ilyen jellegű megkérdezések. Ez azért lenne fontos, mivel az ifjúsági munka által alkalmazott eszköztár fejlesztésének, a fiatalok megszólításának és aktivizálásának egyértelműen kulcsa a szektor és a szakemberek, szolgáltatók ismerete, szükségleteinek, nehézségeinek feltárása.

Törvényi szabályozás híján az ifjúságügyi szereplők hálózatosságának és kommunikációja rengeteg sajátosságot mutat, ami sok esetben párhuzamosságokhoz, vagy épp információhiányhoz vezet. **Az ifjúságügy jelentősége, és benne az ifjúsági munkáé, elvitathatatlan; egyszerre célja az értékmentés és az értékteremtés.** Így a szektor jellemzőinek rendszeres vizsgálata, a szereplők (szakemberek, szolgáltatók, segítők, szakmai hálózatok, szervezetek) és a szolgáltatói környezet folyamatos feltérképezése indokolt és szükségszerű.

A hazai ifjúságkutatások alapvetően nem a szolgáltatásalapú civil kapcsolatok feltárását teszik lehetővé, hanem a modern kapcsolódási formákra, a tagi alapú kötődésre koncentrálnak (Fazekas, 2016). A Magyarországon 2000 óta négyévente megvalósuló országos, reprezentatív mintán alapuló ifjúságkutatások közül a 2008-as adatfelvétel (*Ifjúság 2008*) fókuszált leginkább a szolgáltatáscentrikus igénybevételre. A felmérés eredményei alapján elég negatív képet kapunk a fiatalok és az ifjúsági munka kapcsolatának eredményességét illetően.

Az *Ifjúság2008* szerint mindössze a fiatalok 35%-ának van tudomása arról, hogy lakóhelyén van ifjúsági referens (Oross & Monostori, 2018). Olyan szervezetről, szolgáltatóról vagy intézményről, melyek ifjúsági célcsoporttal is rendelkeznek, 42% számolt be. Tízből két fiatal (21%) arról tett említést, hogy semmilyen ifjúsági érdekvényesítő platform nem áll rendelkezésére saját településén. *„2008-ban a 15–29 éves fiatalok csupán 52%-a tudott említeni helyi ifjúsági programot, ennél is kevesebben voltak azok (42%), akik ifjúsági tanácsadással, programszervezéssel foglalkozó szervezetet tudtak megnevezni. A fiatalok csupán négytizede (45%) járt már korosztályát célzó rendezvényen a lakóhelyén. Akik részt vettek már hasonlóan, azok is általában néhány ilyen alkalomról tudtak beszámolni, tehát a rendszeresség nem jellemző e téren. Ennél is drámaibb adat, hogy 2008-ban saját bevallása szerint a korosztály 8%-a még sosem járt ifjúsági irodában. Rendszeresen mindössze 4%-uk keresi fel az ifjúsági segítőtévékenység e bástyáit, azonban 5%-uk még sosem találkozott ilyen jellegű intézményekkel, irodákkal”*

(Fazekas, 2016, 3. o.).

¹ Az ifjúsági szakma szereplői ehhez képest egy távolabbi szintről és közvetettebb formában kerülnek kapcsolatba a fiatalokkal. Ide sorolhatóak az ifjúság-szakmai rendszerek, a jogszabályi környezet, a stratégiaalkotás, a kutatások, a nemzetközi ifjúsági tevékenységek és a civil-nonprofit szektor (Nagy et al., 2014).

A 2012-ben végzett országos, nagymintás ifjúsági adatgyűjtés (Magyar Ifjúság 2012) eredményei szerint a fiatalok csekély hányada áll kapcsolatban civil szervezettel (Fazekas & Nagy, 2015; Fazekas, 2016). A 15–29 évesek 10%-a tagja civil szervezetnek, de mindössze 7%-uk kapcsolódott be ezek tevékenységébe. A szervezeti tagság jelentősége világít rá egy összefüggésre: az ilyen téren aktív fiatalok közügyek iránti érdeklődése és politikai-közéleti szereplőkkel szembeni bizalma erősebb, mint a tagsággal nem rendelkező kortársaiknak.

A *Magyar Ifjúság Kutatás 2016* eredményei szerint a 15–29 éves fiatalok 24%-a tudott olyan tanácsadóról vagy ifjúsági szolgáltató irodáról a saját településén, ahová őt érintő kérdésekkel, ifjúsági ügyekkel tud fordulni (Oross & Monostori, 2018). Azonban egyértelmű jelzés, hogy a fiatalok 62%-a szükségesnek itéli a korosztályát segítő intézmények, szervezetek működését, annak ellenére, hogy jelenleg a lakóhelyén nem tud ilyenről. Az ifjúsági programokat, szolgáltatásokat (is) kínáló szervezetek, intézmények láthatóságáról az ifjúsági korosztály 55%-a számolt be. A civil szervezetekhez való kapcsolódás nem mutat eltérést a korábbi két ciklus eredményeihez képest (minden tizedik fiatal a vizsgált korosztályban). A települési ifjúsági önkormányzat működéséről a megkérdezettek 18%-a tett említést, azonban 61%-uk a hiányból adódóan annak létjogosultságát emelte ki. Érdekképviselőt terén sem jobb a helyzet: a korosztály negytedede (41%) véli úgy, hogy nincs módja lakóhelyén élni szükségletei érvényesítésével.

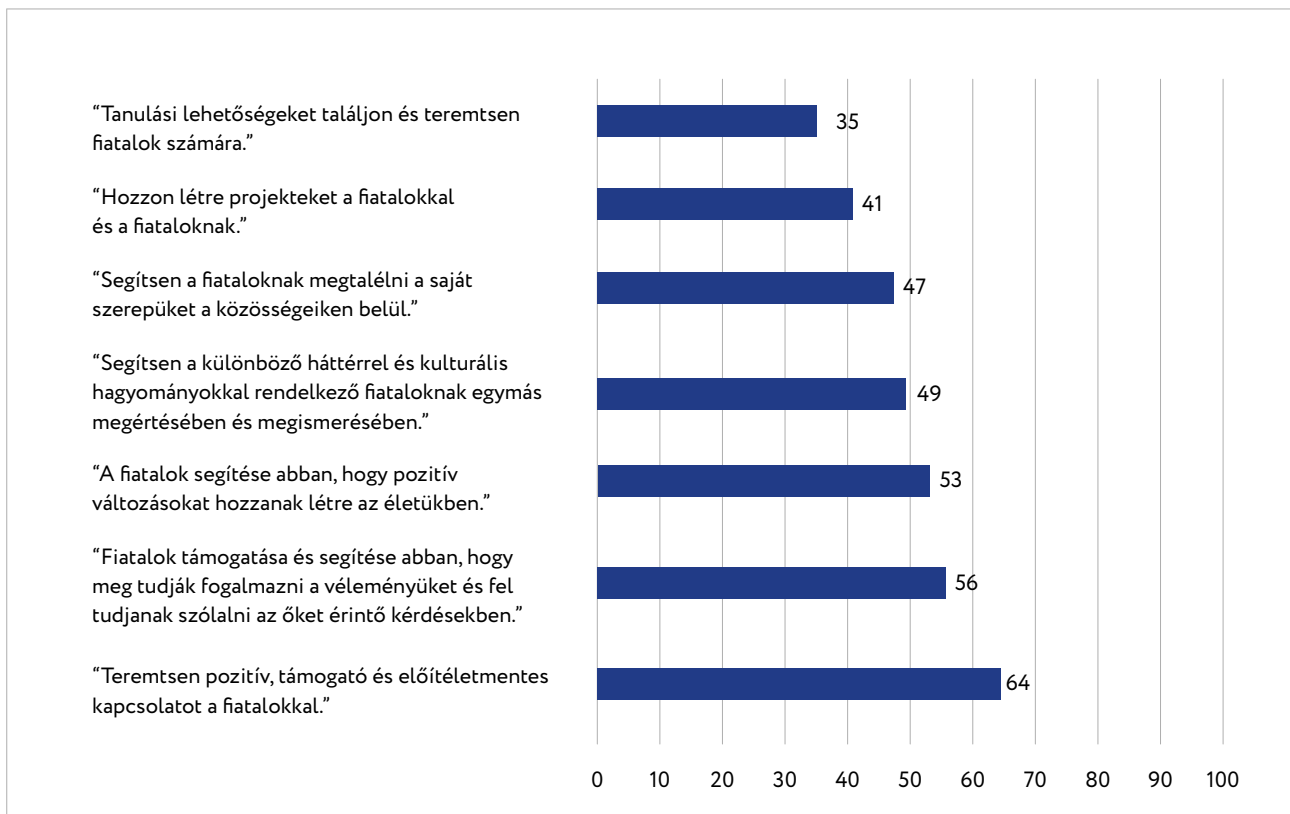
A 2020-as adatfelvétel (*Magyar Fiatalok 2020*) előzetes eredményei (az online is elérhető gyorsjelentés) szűkszavúak a fiatalok és az ifjúsági munka, ifjúsági szolgáltatások kapcsolódásában (Domokos et al., 2021), de várhatóan a teljes kutatási jelentés, kiadvány említést tesz majd az ifjúsági szolgáltatásokról is. A 2021-ben elkészült gyorsjelentés az önkéntes tevékenységek elfordulásának eredményeit említi. Eszerint a vizsgált korosztály 16%-a végzett valaha önkéntes tevékenységet, akár magánszemélyek támogatása, akár szervezetekkel való együttműködés kapcsán. A jövőbeli tervek tekintetében 19%-uk esetében rögzíthető konkrét önkénteskedési szándék.²

² Emellett a civil és nonprofit szervezetek is csupán egyszer kerülnek említésre, a bizalom kapcsán. Azonban ennek elemzése túlságosan messzire visz az ifjúsági munkát ellátó civil szervezetek működésének megismerésétől, így az eredmények nem is kerülnek részletezésre.

³ Fontos azonban megjegyezni, hogy az egyes állítások kapcsán magas a válaszhiány (15–18 százalék), amely részben a fiatalok bizonytalanságát jelzi az ifjúsági munka definiálása során, másrészt pedig az ifjúsági munkához való kapcsolódás hiányát.

A nagymintás ifjúságkutatások mellett az utóbbi évek ifjúsági adatgyűjtései a Nemzeti Ifjúsági Tanács egyik projektjével egészültek ki. A *Szólj Bele! Ifjúság Párbeszéd* elnevezésű kutatás beszámolója (I2) szerint a válaszadó 16–30 éves korosztály 47%-a dolgozott már ifjúsági munkát végző személlyel vagy szervezettel. A jelentős válaszhiány (nem tudja, nem válaszolt) mellett 30%-uk azonban egyértelműen kijelentette, hogy még nem kapcsolódott az ifjúsági munkához ilyen értelemben. Az ifjúsági munkát végző személyt illetően a pozitív, biztosságot adó kapcsolat a legrelevánsabb a válaszadók számára (1. ábra). Ugyanakkor az érdekképviselőhez kapcsolódó szerepvállalás és az egyéni ösztönzés, biztatás is kiemelt szempont egy fiatal számára, amikor ifjúsági munkához kötődő tevékenységben vesz részt, míg a válaszok szerint tanulástámogatás bizonyul a legkevésbé meghatározónak. Ugyanakkor a válaszadók véleménye alapján egyértelmű, hogy az ifjúsági munkával kapcsolatos tevékenységek igénybevételekor a fiatalok széles körben számítanak az ifjúságsegítő, ifjúsági vezetők, önkéntesek vagy szakemberek által megteremtett aktív, motiváló, ugyanakkor elfogadó és közösségcentrikus környezetre.³

1. ábra: Az ifjúsági munkához kapcsolódó tevékenységek jelentősége

(„Egy ifjúsági munkásnak mennyire kell foglalkoznia az alábbi tevékenységekkel?”; ötfokú skála – csak a „teljes mértékben” válaszok aránya; százalékos megoszlás; saját szerkesztés)

A közösségi terek is említésre kerültek a NIT 2020-as adatgyűjtése kapcsán. A válaszadó fiatalok 63%-a ismer közösségi teret a lakóhelyén, 17%-uk viszont nem tud ilyenről, 20%-uk azonban nem nyilatkozott a kérdésben. A közösségi terek létéről beszámolt fiatalok 53%-a elégedett annak működésével, mindössze 13%-uk ítéli meg negatívan, ugyanakkor 34%-uk nem foglalt egyértelműen állást (se nem elégedett, se nem elégedetlen). A válaszadók szerint az ideális közösségi tér legfőbb funkciói egyértelműen a programok (80%) és a kapcsolódási lehetőségek (74%) biztosítása, de hasonlóan fontos a beszélgetésre alkalmas közeg megteremtése (73%), a szabadidő hasznos megélése (70%) és a közösségszervező erő is (67%). Legkevesbé az információnyújtás bizonyul alapvető elvárásnak (42%) a válaszok alapján, és úgy tűnik, szintén nem kifejezetten meghatározó szempont az igénybevétel kapcsán, hogy magukénak érezzék a fiatalok (46%).

A Századvég gondozásában 2020-ban megjelent önkéntes tevékenységeket vizsgáló országos kutatás („Önkéntesség Magyarországon 2018”) eredményei az ifjúsági korosztály szokásaiba is betekintést nyújtanak (Gyorgyovich et al., 2020). Civil szervezeti tagsággal a 18–29 éves korosztály

9%-a rendelkezik az adatgyűjtés eredményei szerint. Az elmúlt egy év viszonylatában önkéntes tevékenységet végzők 21%-a 18–29 év közötti. Az ennél régebbi önkéntességről beszámolók között 12, míg az eddig soha nem önkénteskedők körében 18% a fiatalok, azaz a 18–29 évesek aránya. Az 50–59 éves korcsoport után a 18–29 éves kor közötti fiatalok a legaktívabbak az adatgyűjtés eredményei szerint. Emellett az is elmondható, hogy a fiatalok járnak élen a formális keretek között megvalósított önkénteskedésben (az informális jellegű önkéntesség előfordulásához viszonyítva). Az önkéntesség elmaradásának indokait tekintve a 18–29 éves korcsoport a megszólítás hiányában véli magát leginkább érintettnek.

A fiatalok önkéntes tevékenységéhez és civil szervezeti kapcsolódásához legfrissebb adatokat a *Friedrich-Ebert-Stiftung Youth Study 2021* elnevezésű nemzetközi kutatási projektjének magyarországi adatfelvételéből (Magyar Fiatalok 2021) nyerhetünk (Bíró-Nagy & Szabó, 2021). A 15–29 éves korcsoportot nézve, az elmúlt egy évben önkéntes akciókban részt vevők aránya 28%, mindez elsősorban a fiatalabbak körében jóval gyakoribb (15–18 évesek: 38%, 19–24 évesek: 29%, 25–29 évesek: 21%). Leggyakoribb az

iskolai vagy egyetemi szervezetben való önkéntes tevékenység (29%), míg az ifjúsági szervezetekhez való ilyen jellegű kapcsolódás mindössze közel tizedüket érinti (9%). A megkérdezett fiatalok mindössze 30%-a véli úgy, hogy a civil tevékenységekben, kezdeményezésekben való részvétel inkább fontos. E kérdésben bizonytalan 36%-uk, az ilyen jellegű civil aktivitást 29%-uk pedig összességében nem tartja fontos értéknek.

Körkép: hiányok és nehézségek

A 2016-os országos nagymintás ifjúsági adatfelvétel ifjúsági szolgáltatásokhoz és civil aktivitáshoz kapcsolódó eredményeinek összegzése jól példázza a máig meghatározó hozzáférést és bevonást érintő szektorális jellemzőket. Ez jelenti egyrészt az ifjúsági munka elérésének hatékonysági fokát, másrészt hozzáférési lehetőségeinek korlátait. „Az ifjúsági szolgáltatások elérhetősége hogy maga után kívánni valót: a magyar fiataloknak csupán mintegy negyede érzékeli lakhelye közelében ifjúsági tanácsadók jelenlétét. Miután a kérdezettek közel kétharmada szerint szükség volna ilyen szolgáltatásra, adott az ifjúságpolitika alakítói számára a feladat, hogy megfeleljenek a fiatalok ezen igényének. (...) A kutatás eredményeiből arra következtethetünk, hogy bár a civil szervezetek által nyújtott szolgáltatások továbbra sem érik el a magyar fiatalok mintegy harmadát, ám a civil szervezetek a korábbiaknál hatékonyabban tájékoztatják a fiatalokat programjaikról. Ugyanakkor az ország egyes régiói között nagy különbségek mutatkoznak, különösen az észak-magyarországi és az észak-alföldi régió fiataljai azok, akik e tekintetben hátrányt szenvednek. Ami a fiatalok civilszervezeti aktivitását illeti,

továbbra is elenyészően alacsony a civil szervezetek tevékenységében aktívan szerepet vállaló fiatalok aránya”

(Oross & Monostori, 2018, 368–369. o.).

A hozzáférés eltéréseire világít rá egy 2018-as kutatás („Ifjúságszolgáltató Kutatás 2018”), mely egy ifjúsági humánszolgáltatások fejlesztésére fókuszáló projekt keretén belül vizsgálta a magyarországi szolgáltatói környezet sajátosságait.⁴ A kutatás elsőként fókuszál az ifjúsági szektor terepen dolgozó segítőire, szervezeteire, közösségi tereire mint adatgyűjtési célcsoportra. A kérdések a működés különböző aspektusait vizsgálva egy sokszínű szolgáltatói kör jelenlétét írják le a mintába került szervezetek, szolgáltatók beszámolóí alapján (Fazekas, 2019). Ha az aktivitást, a programok rendszerességét, a kapcsolati tőkét és a pályázati szokások összességét tekintjük, akkor elmondható, hogy a vizsgált szervezetek „bő negytedede aktív és szerteágazó formában tevékenykedik. További negyedük ugyan nem ilyen látványos eredményekkel büszkélkedhet, ám mégis társai, aktív kollégái az ifjúsági munkában tevékenykedőknek. Nyolcaduk nagyon tevékenyen éli mindennapjait, jelenleg azonban alacsonyabb határfokkal, működési lehetőségeiket puhatolva, szárnyaikat próbálgatva vannak jelen az ifjúsági szolgáltatói térképen. Ugyanakkor nem szabad megfeledkeznünk a szervezetek egy jelentős csoportjáról, az alvajárókról sem, akik a minta ötödét adták. Esetükben egyértelmű a látszatműködés, valódi tartalom nélkül. Az már azonban más kérdés, hogy ez tudatos tervezés, vagy kényszer szülte helyzet eredménye, utóbbi esetében kvázi túlélés”

(Fazekas, 2019, 59. o.).

⁴ Projektgazda: Kulturális Életért Közhasznú Egyesület. Az adatgyűjtés hólabda módszerrel valósult meg. A mintába 100 magyarországi ifjúsági szolgáltató került be.

A kutatási beszámoló egy másik elemzése alapján még összetettebb kép írható le a mintába került szolgáltatókról, mely egyértelműen jelzi a szektort érintő adatgyűjtések és -elemzések időszerűségét, továbbá egyértelmű relevanciáját az ifjúsági korosztály szükségleteinek megismerésében. *„A helyi szintű beágyazottság és működés kapcsolatát vizsgálva egyértelművé vált, hogy a szervezetek életében meghatározó szereppel bír a kapcsolati tőke mélysége, a részvételi lehetőségek kiaknázása és egyúttal az anyagi forrásteremtés lehetőségei és korlátai. Fontos látni, hogy a jó kapcsolati tőke, nem minden esetben jelenti a részvétel lehetőségét is, ahogyan a működés anyagi gondtalanságát sem hordozza magában. Minden ötödik szervezetről elmondható, hogy tevékenységét tekintve nem törekszik a helyi kapcsolathálózat kiépítésére, saját szervezetének helyi beágyazottságának növelésére. Ugyanakkor vélhetően ez nem az elszigeteltséggel magyarázható, hanem a működési gyengeséggel, hiszen a pályázások terén sem mutatnak aktivitást”*

(Fazekas, 2019, 67. o.)

Az ifjúsági szolgáltatókat, és ezzel együtt az ifjúsági munkában tevékenykedőket, megcélzó kutatások segítik a szektor sajátosságainak, diszfunkcióinak feltárását. A nagymintás, reprezentatív adatfelvételek, valamint a szektort célzó kvalitatív kutatások hozzájárulnak ahhoz, hogy egy komplex képet kapjunk az ifjúságügy terepen dolgozó segítőknek, szakembereknek mindennapjairól, a szolgáltatók és közösségi terek fenntartásáról, nehézségeiről. Ezzel párhuzamosan az országos ifjúságkutatások és tematikus ifjúsági adatgyűjtések segítenek megvilágítani a hozzáféréshez kapcsolódó problémákat, a szolgáltatások iránti igények mibenlétét.

Az áttekintett adatforrásokból is egyértelműen kitűnik, hogy a fiatalok civil szervezetekhez való kapcsolódásának átalakulását jól példázza, hogy a tagság, az ilyen értelemben vett szoros kötődés viszonylag szűk kört érint. A civil szervezetek – köztük az ifjúsági szervezetek és szolgáltatók – sokkal inkább rendezvényekkel szólítják meg a fiatalokat, a konkrét elköteleződés egyre kevésbé jellemző (Fazekas & Nagy, 2015). Éppen ezért releváns kérdés az, hogy a civil szervezeti tagság mellett mennyiben aktívak a fiatalok, ha a rendezvényeken való részvételt és a szolgáltatások igénybevételét nézzük. A Szólj Bele! projekt kutatási adatai arra világítanak rá, hogy a rendezvények sem jelentenek automatikus elérést és bevonást mindenki számára. A helyi ifjúsági programok rendszeres (legalább 2-3 havonta

történő) látogatása mindössze a vizsgált korosztály 28%-ára jellemző, 39%-uk csak évente néhány alkalommal vesz részt hasonló eseményen.

Az ifjúsági munka része az érdekképviselet előremozdítása is. A Szólj Bele! projekt kutatási eredményei azonban e téren is jelentős megállapításokra hívják fel a figyelmet. Mindössze a vizsgált korosztály 61%-ának fontos, hogy részt vehessen különböző döntéshozatali folyamatokban. A beleszólás megvalósulását tekintve azt láthatjuk, hogy a regionális döntéshozatali folyamatokba bekapcsolódni mindössze a megkérdezett fiatalok 13%-ának van egyértelműen lehetősége. További 34%-uk úgy nyilatkozott, hogy részleges a beleszólása az őt érintő döntések meghozatalába. Ezek az adatok is alátámasztják azt a sokszor megfogalmazott állítást, miszerint az állampolgári aktivitás és a demokratikus részvétel fontos pillére, hogy a fiatalok lássák a döntéshozók nyitottságát, a bevonásuk iránti igényt (vö. Fazekas & Nagy, 2015).

A válaszhíányok magas aránya egyértelműen az ifjúsági munka és szolgáltatói kínálat ismeretének hiányával magyarázható. Ami egyúttal kijelöli és hangsúlyozza azt a problémát, hogy a célcsoport elérése a szektor legnagyobb kihívása. Az ifjúsági szolgáltatások hozzáférése korlátozott és esetleges, sok településen vagy térségben nincsenek is jelen ifjúságsegítők vagy az ifjúsági munkában érintett szakemberek. A hátrányos helyzetű fiatalok, valamint a szociális, gyermekvédelmi ellátórendszer érintettjei a legtöbb esetben elesnek ezektől a szolgáltatásoktól. Ennek oka feltételezhetően nem csupán az ifjúságpolitikai prioritások diszfunkciói, vagy az ifjúsági munka jelenlétének hiánya, hanem az érintett fiatalokban a „belépési küszöb” kapcsolódó félelmek, frusztrációk megléte. Ugyan alapvetően alacsonyküszöbű szolgáltatásokról beszélünk az ifjúsági munka terén, ám egy komoly hátránnyal küzdő fiatal számára a befogadáshoz és a megfeleléshez kapcsolódó félelmek leküzdése valós kihívást jelenthet.

Az ifjúsági munka fontossága az informális és nem formális tanulási eszközök alkalmazása által is hangsúlyossá válik. A formális oktatási rendszer nem képes az egyéni szükségletekre reflektálni, kevésbé vagy szinte egyáltalán nem fektet hangsúlyt a készségfejlesztésre, a kompetenciaalapú tanulás és tanítás ösztönzésére. A Szólj Bele! projekt kutatási beszámolója egyértelműsíti, hogy a fiatalok szerint nagy szükség lenne számos készség iskolai keretek

között történő elsajátítására. Ezek közül is elsősorban a problémamegoldás, a konfliktuskezelés, az érvelés, a kommunikáció és a kapcsolatteremtés a legpreferáltabbak. **A vizsgált korosztály 46%-a nyilatkozta, hogy nem volt, vagy nincs készségfejlesztést előtérbe helyező tanórája, és mindössze 29%-uk számolt be arról, hogy része volt ilyen foglalkozáson.** Az ifjúsági munka a harmadlagos szocializációs térben való tevékenységei révén képes kompenzálni ezeket a hiányokat; éppen a nem formális eszközök alkalmazásával teszi képessé a fiatalokat a csoportmunka, a vitakultúra, a projektszervezés, a közösségszervezés és a hatékony kommunikáció elsajátítására.

Jövőkép: szakmai diskurzus és elköteleződés

Az ifjúsági szektor jövőjének kulcskérdése továbbra is az intézményesített működés garanciája. Ennek része a képzési háttér biztosítása, az ifjúságpolitikai elköteleződés folytonossága, az ifjúsági törvény deklarálása, a szakmai hálózatosodás fejlesztése, a szolgáltatók és szervezetek működésének infrastrukturális támogatása, valamint a szektorközi együttműködések szorgalmazása. Az ifjúságkutatások egyértelműen rávilágítanak a civil aktivitás, a kompetenciafejlesztés és a részvétel hiányosságaira. Az ifjúsági szektor, ezen belül az ifjúsági munka és szolgáltatói környezet megismerése, a nehézségek feltárása jelentős mértékben hozzá tud járulni a hatékonyabb működéshez, az eredményesebb eléréshez. Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy a szektorban tevékenykedők és a döntéshozók közös érdeke legyen az ifjúsági munka életben tartása, monitorozása, a szolgáltatók és szakemberek szükségleteinek, szakmai fejlődésének támogatása.

A korábbi kutatási fókuszok visszaemlése, az ifjúsági munka és a fiatalok kapcsolatának feltárása lényeges eleme ennek a folyamatnak. Ugyanakkor a szolgáltatókat és szakembereket célzó vizsgálatok, adatgyűjtések létjogosultsága is vitathatatlan. A nagymintás adatgyűjtések mellett szükség van helyi vagy területi, feltáró jellegű vizsgálatokra is, hiszen számos probléma, működési sajátosság területspecifikus, lokalitáshoz kötődik. A szolgáltatói környezet ismerete közös érdek.

Nem csupán a szektor monitorozását tekintve létfontosságú a hatékony kommunikációs csatornák kiépítése. Az ifjúsági munkát érintő szakmai érdekképviselet lényeges bázisa a hálózatok életre hívása, a szakemberek közötti kapcsolódások és az együttműködés

iránti igény, ugyanakkor a szektorközi kooperációk is nagy jelentőséggel bírnak. Sok esetben a célcsoportok metszik egymást, mégsem tudnak egy-egy szektor működéséről, a kölcsönös támogatás lehetőségeiről – lásd gyermekvédelem.

Az ifjúságügy szereplőinek összefogása tudja csak előmozdítani a fejlődést és a fenntarthatóságot, melyhez elengedhetetlen a kommunikáció, a nyitottság, az elköteleződés minden aktor részéről. **Az ifjúsági munka hatalmas lehetőséget ad és tartogat a jövőre nézve a fiatalok készségfejlesztése, önállósodása, részvételi aktivitása, közösségszervezése terén.** Azonban a szektor gondozása ugyanolyan fontos kell legyen annak szereplői számára, mint maga a célcsoport támogatása.

Irodalomjegyzék

- Bíró-Nagy A. & Szabó A. (2021). *Magyar Fiatalok 2021 – Elégedetlenség, polarizáció, EU-pártiság*. Budapest, HU: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Domokos T. et al. (2021). *Magyar Fiatalok 2020. Kérdések és válaszok – Fiatalokról, fiataloktól*. Budapest, HU: Társadalomkutató Kft. – Erzsébet Ifjúsági Alap Nonprofit Kft.
- Fazekas A. (2019). *Ifjúsági szolgáltatói környezet vizsgálata Magyarországon és Romániában. Szolgáltatói helyzetkép, fejlesztési lehetőségek, irányok négy ország metszetében*. Nyíregyháza, HU: Kulturális Életért Közhasznú Egyesület.
- Fazekas A. (2016). *Társadalmi felelősségvállalás az ifjúsági munkában*. („Társadalmi felelősségvállalás a Kecskeméti Főiskolán” c. projekt keretében - NTP-FTH-15-0009)
<https://adoc.pub/fazekas-anna-tarsadalmi-felelsegvallalas-az-ifjusagi-munkab.html> (Letöltés dátuma: 2021. 11. 12.)
- Fazekas A. & Nagy, Á. (2015). Fiatalok. De civilek? A táborok ifjúságától a fesztiválok ifjúságáig. *Civil Szemle*, 2015/2., 25–37.p
- Ifjúság 2008, szerk. Bauer B, Szabó A, Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet, 2009. <https://mek.oszk.hu/16100/16102/16102.pdf> (Letöltés dátuma: 2021.11.14.)
- Magyar Ifjúság 2012, szerk. Székely L, Kutatópont, 2013. <http://mek.oszk.hu/18600/18689/18689.pdf> (Letöltés dátuma: 2021.11.14.)
- Magyar Ifjúság Kutatás 2016, szerk. Székely L, Szabó A, Új Nemzedék Központ Nkft. 2016. https://unp.hu/hir_docs/142_magyar_ifjusag_2016.pdf (Letöltés dátuma: 2021.11.14.)
- Gyorgyovich M., Menich D., Simon N., Kollár, D. & Szodorai, D. (2020). *Önkéntesség Magyarországon 2018*. Budapest, HU: Századvég Kiadó.
- Nagy Á. et al. (2014). *Ifjúságügy*. Budapest, HU: ISZT Alapítvány – Enigma 2001 Kiadó.
- Oross D. & Monostori K. (2018). Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan! In Nagy Á. (szerk.), *Margón kívül – magyar ifjúságkutatás 2016* (pp. 350–371). Budapest, HU: Excenter Kutatóközpont.
- Somlai P., Bognár V., Tóth O. & Kabai I. (2007). *Új ifjúság. Szociológiai tanulmányok a posztadoleszcensekről*. Budapest, HU: Napvilág Kiadó.
- (1) *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*. C 456. (Magyar nyelvű kiadás.)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2018:456:FULL&from=EN> (Letöltés dátuma: 2021. 12. 04.)
- (2) *Szólj Bele! Ifjúsági Párbeszéd – Kutatási összefoglaló 2020. Beszámoló*. [A Nemzeti Ifjúsági Tanács saját kutatása]
<https://ifjusagitanacs.hu/wp-content/uploads/2021/05/Szolj-Bele-Ifjusagi-Parbeszed-2020-as-kutatasi-osszefoglalo.pdf> (Letöltés dátuma: 2021. 12. 03.)